

احکام فقہی
مکہ مکن و شہر سازی

نویسنده : محمد بدی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

- ۱.....مقدمه
- ۳.....فصل اول : مفهوم شناسی واژگان.....
- ۴.....گفتار اول : مفهوم مسکن
- ۹.....گفتار دوم : مفهوم شناسی شهر.....
- ۱۵.....فصل دوم : احکام فقهی مسکن و شهرسازی.....
- ۱۶.....گفتار اول : احکام اضافی مسکن و شهرسازی.....
- ۲۸.....گفتار دوم : احکام فقهی ساختمان.....
- ۴۳.....گفتار سوم : احکام فقهی زیرساختی.....
- ۵۱.....فصل سوم : نقش فقه در زیرساخت های مسکن و شهرسازی.....
- ۵۲.....گفتار اول : انقلاب سیستم ها و نقش فقه در مسکن و شهرسازی.....
- ۶۵.....گفتار دوم : نقش فقه در رشد اقتصادی پیشرفت های فنی و فعالیتهای شهری.....
- ۶۸.....گفتار سوم : نقش در حل معضلات آپارتمان.....
- ۷۰.....گفتار چهارم : نقش فقه در کنترل اراضی در رابطه با سامان مسکن و شهرسازی.....
- ۷۶.....گفتار پنجم : تأثیر فقه بر معماری خانه ها و محله ها.....
- ۸۰.....فصل چهارم : قواعد فقهی مرتبط با مسکن و شهرسازی.....
- گفتار اول : تأثیر قاعده لاضرر بر مقررات شهرسازی مرتبط با حریم بصری.....
- ۸۳.....خانه.....
- ۸۷.....گفتار دوم : تأثیر سایر قواعد فقهی مرتبط با خانه سازی.....

- گفتار سوم : مسایل مستحدثه فقهی مسکن و شهرسازی..... ۹۳
- فصل پنجم : حریم ها و جایگاه مسجد در مسکن و شهرسازی..... ۱۰۳
- گفتار اول : حریم فقهی املاک ، مسکن و شهرسازی..... ۱۰۴
- گفتار دوم : حریم و احکام فقهی سرویس های عمومی شهری..... ۱۱۷
- گفتار سوم : جایگاه فقهی مسجد در مسکن و شهرسازی..... ۱۲۲
- فهرست منابع..... ۱۳۱

www.ketab.ir

قرآن کریم خانه را بدان جهت مسکن نامیده که محل آسایش انسان است و در آیه ۸۰ سوره نحل فرمود: «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا؛ و خداوند برای شما از خانه‌هایتان سکن و محل آسایش قرار داد.» و واژه‌ی مسکن در قرآن به معنای شهر و وطن نیز به کار رفته که خیر و خوبی و سکون در آن دیده می‌شود و در آیه ۱۱ سوره سبا فرمود: «لَقَدْ كَانَ لِسَبَاءٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ؛ حقیقتاً برای فرزندان سبا در محل سکونتشان نشانه‌هایی است.» و بارها در قرآن کریم از مسکن و محل زندگی انسان سخن به میان آمده است، که نشانه‌ی توجه خاص حضرت باری تعالی به مسکن و محل زندگی انسان است. و در دین مبین اسلام احکام فقهی مسکن و شهرسازی یکی از احکام مهم فقه یویا به شمار می‌رود، رعایت احکام فقهی اراضی شهری، احکام فقهی اراضی و مسکن اوقافی یک امر ضروری است و علاوه بر آن، پیش فردی و اجتماعی، حکمت‌های احکام را بدنبال خواهد داشت.

دیدگاه فقها بر اساس منابع اسلامی تاکید بر اهمیت به کارگیری احکام فقهی مسکن و شهرسازی در معماری و مهندسی مسکن و سبب شهر اسلامی می‌باشد، و علی‌الخصوص با انقلاب سیستم‌ها، فقه باید جایگاه خود را برای فناوری‌گذاری حفظ نماید تا با پیشرفت‌های فنی مسکن و شهرسازی نقش‌آفرینی کند و از بروز هر گونه مشکل جلوگیری نماید. یک نکته‌ی مهم این که قطعاً به کارگیری معماری اسلامی تأثیر متقابل در فرهنگ اسلامی دارد که غفلت از آن نفوذ فرهنگ بیگانه و غیر اسلامی را در جامعه اسلامی گسترش داده و باعث خیلی از نارسایی‌های

اجتماعی از جمله تأثیرات منفی روحی و روانی را به دنبال خواهد داشت. چرا که علاوه بر اینکه مسکن یک نیاز ضروری بشر است، می‌تواند وسیله تبلیغ فرهنگی نیز باشد که در حال حاضر سبک زندگی بیگانه به سنت‌های مسکونی محلی و قومی نفوذ کرده و ممالک اسلامی را تحت الشعاع قرار داده و از همه مهمت‌ها، کاگیری اصول معماری اسلامی و تطبیق آن با قواعد فقهی، از جمله عدل، ضرر، هر گونه ضرر و زیان و تضييع حقوق ديگران را منتفی می‌نماید و علی‌الخصر، در حقوق حریم‌ها که امری اجتناب‌ناپذیر است. آنچه مسلم است معاد زندگی در رفتارها و هنجارهای اجتماعی تأثیر بسزایی دارد که ما بخشی از حکمت‌های احکام فقهی را واقف هستیم، هر چه اسلام محیط زندگی خود را به معارف اسلامی از جمله به کارگیری احکام فقهی مسکن و شهرسازی نزدیک کند به همان اندازه موفق و بسوی سعادت رهنمون خواهد شد. البته احکام فقهی مسکن و شهرسازی مانند سایر احکام از نیازهای جدی جامعه اسلامی است و علی‌الخصوص آن‌ها با بشرفتهای بشری که مسکن و شهرسازی در حال تغییر و تحول است، ضروری است. فقه امامیه نقش خود را به خوبی ایفاء نماید تا مبادا از غافله پیشرفتهای فنی غیب‌بند. بنابراین موضوع بحث در این نوشتار بیان و بررسی احکام فقهی مسکن و شهرسازی می‌باشد و این موضوع را در مبانی فقهی امامیه از زوایای مختلف بررسی کرده‌ایم. به امید آن که، این اثر گامی در تحقق تعالی و پیشرفت علمی جامعه اسلامی مؤثر و باعث سکونت همراه با آسایش و آرامش مسلمان را فراهم سازد. انشاءالله. در

پایان بر خود فرض می دانم از اساتید محترم خود ، خانواده ام ، کسانی که در تدوین و تهیه این نوشتار حقیر را یاری نمودند و کارکنان محترم انتشارات مائده ، به ویژه حجت الاسلام و المسلمین دکتر میکائیل صفایی مدیر محترم انتشارات و حمایت های حوزه علمیه استان آذربایجان شرقی تقدیر و قدر دانی نمایم .

محمد بدری

www.ketab.ir